

Japonska vlada odpoklica čete iz Sangaja

Nepričakovana akcija iznenadila tako Japonce kot Kitajce. — Kritična situacija v Sanhaikwanu

Sangaj, 12. maja. — Odlok japonskega vojnega ministra, ki določa takojšnje umaknitev japonskih čet iz Sangaja, je povzročil veliko senzacijo, ker je prišel nepričakovano. Iznenadenje v Sangaju je prav tako veliko kot ga je izzvala japonska invazija Sangaja pred štirimi meseci. Japonska armada v Sangaju šteje 30,000 mož.

Japonska naselbina v Sangaju, ki še vedno čuti posledice vojne situacije in protijaponskega bojkota, katerega so organizirale kitajske trgovske organizacije, je bila zelo vznemirljena, ko je bila informirana o akciji vojnega ministra, naj pripravi eno vojaško divizijo v Sangaju v svrhu protekcije japonskih interesov.

Reprezentant tukajšnjega japonskega konzulata je izjavil, da je japonsko prebivalstvo alarmirano, čeprav je bilo podpisano premirje med zastopniki kitajske in japonske vlade. Japonci so pričakovali, da bo vojno ministrstvo obdržalo večje število čet v Sangaju kot permanentno garnizijo.

Tudi kitajske avtoritete so bile iznenadene in si ne znajo tolažiti vzroka odpoklica. Mnenje prevladuje, da je bila Japonska prisiljena na to akcijo radi resne situacije v Mandžuriji, ki o groza režim, kateri je bil organiziran pod japonskim pokroviteljstvom. Japonska bo morda poslala svojo sangajsko armado v Mandžurijo, da zatire rebelno gibanje, ki je napreduje proti novemu režimu in katerega podpirajo nekateri kitajski generali.

Quo Tai-či, ki je bil načelnik kitajske delegacije pri mirovnih pogajanjih z Japonci, ki so rezultirala v premirju, je večerjaval z kitajski pristoli na zahtevo, da ne bodo poslali svojih čet v teritorije v okolici Sangaja, iz katerih je bilo japonsko vojaštvo odpoklicano. Dejal je, da dogovor ne vsebuje nikakih restrikcij glede gibanja kitajskih čet na kitajskem ozemlju. Dalje je naznanil, da je poveljstvo devetnajste armade, ki je branila Sangaj pred japonsko invazijo, prenesto svoj glavni stan v Soochow, ki se nahaja petdeset milj zapadno od Sangaja.

Reprezentant japonskega zunanjega ministrstva je dejal, da je vojno ministrstvo prvotno nameravalo pridržati eno vojaško divizijo v Sangaju kot stalno garnizijo, toda ker je bilo podpisano premirje, je namero opustilo, da tako dokaže svetu, da Japonska ni nikdar imela na stalno okupacijo kitajskega ozemlja kot se ji je predbacivalo. "Japonska meni, da se je borila ne samo za svoje interese, pač pa tudi za interese drugih narodov, ko je poslala militaristično ekspedicijo v Sangaj," je rekel predstavnik japonskega zunanjega ministrstva.

Poročila, ki so sinoči dospela sem iz Peipinga, se glase, da potaja situacija v Sanhaikwanu, na ozemlju v bližini mandžurske meje, čedalje bolj kritična. V teku je koncentracija japonskih in kitajskih čet in lahko vsak čas pride do novega konflikta, ker je maršal Čang Hsueh-liang, odstavljeni guverner Mandžurije, izjavil, da je pripravljen na bitko z Japonci, ako bodo slednji skušali pregnati njegove čete iz sanhaikwanskega distrikta. Japonske avtoritete trdijo, da Hsueh-liang pošilja vojaške oddelke v Mandžurijo, kjer pomagajo rebelom v bojih proti mandžurskemu režimu.

Rusija odpravi restrikcije
Nekatera živila je izključila iz liste odmerkov.

Moskva, 12. maja. — Vladne restrikcije glede nakupa nekaterih živil so bile odpravljene, kar je v skladu z izjavo, da bodo avtoritete skušale izboljšati življenjski položaj ruskega naroda v čim večjem obsegu.

Mleko, jajca, sir in čaj in nekatera druga živila niso več na listi odmerkov. To pomeni, da bodo ljudje lahko kupovali ta živila brez vsakih restrikcij. Nekatera druga važna živila so še ostala na listi, med temi moka, kruh, meso, ribe, maslo, olje in sladkor. Regulacije, nanašajoče se na nakup moške obleke, so bile omiljene, toda cene mnogim živilom so še vedno visoke, ker je zaloga pila.

Ta vladna naredba je sledila prvi, s katero so bile odpravljene restrikcije glede prodajanja goveje živine. V smislu nove regulacije bodo ruski kmetje lahko prodajali živino na odprtem trgu namesto vladi, kot je bilo v veljavi doslej.

NEWYORŠKI ODVETNIKI SE NE BOJE GROŽENJ

Invadirali bodo premogovno polje v Kentuckyju v zvezi s protestom okrajnih oblasti

Harrisburg, Pa., 12. maja. — Delegacija American Civil Liberties unije, katero tvorijo prominentni odvetniki, profesorji in drugi, ki je na poti na premogovno polje v državi Kentucky, je izjavila, da bo izvršila nalogo, ki jo je podvzela, in da je nihče ne more odvrniti od tega cilja. Oblasti v okrajnem Harlan in Bell so namreč zagrožile delegaciji, da bodo prav tako postopali z njimi kot s pisateljskimi in dijaškimi skupinami, katere so prej obiskale premogovno polje in bile nasilno izgnane iz države.

Delegacija vodita Arthur Garfield Hays in Dudley Field Malone. Izjavila sta, da se prav nič ne ustrašita groženj, katere je izrekel prosekator okraja Bell, Walter B. Smith, ter jih smatra za bluf. Skupina bo skušala dobiti injunkcijo od federalnega sodnika A. M. J. Cochrana, London, Ky., katera naj bi preprečila intervencijo okrajnih oblasti v njene aktivnosti. Ako bo sodnik odklonil injunkcijo, bo delegacija vseeno izvršila svojo nalogo.

Odvetniška grupa šteje sedaj osem članov, toda na poti se ji bodo pridružili še nekateri drugi. Sklepa bo javni shod v Pineville, kjer je sedež oblasti okraja Bell.

"Mi gremo v Kentucky," je dejal Malone, "brez vsakih predsodkov. "Nismo ne komunisti ni tisti radikalci, toda vemo, da komunizem prospera v krajih, kjer se delavcem odrekajo pravice do mirnega zborovanja, organiziranja in svobodnega govora. To so pravice, katere garantira ameriškim državljanom ustava te republike. Mi se ne zanimamo za nikakršno propagando, pač pa hočemo proučiti situacijo med rudarji."

Trideset ranjenih v izgreduh v Novi Zelandiji

Wellington, N. Z., 12. maja. — Deset moških je bilo poslanih v bolnišnice, dvajset drugih, kateri so prejeli lažje poškodbe pri večerajšnjih izgreduh brezposelnih delavcev, na katere je navadila policija, pa se zdravi na svojih domovih.

Do izgrediv je prišlo, ko je neki govrnik pozival brezposelne na boj proti vladi. Pozvana je bila policija, katere je skušala razpršiti demonstrante, in sledila je bitka. Delavci so napadli policijske organe s kamenjem, policija pa je odgovorila s streljanjem.

Prejanci dan so brezposelni navadili na parlament in razbili šipe v oknih, kasneje pa so oplenili več trgovin.

Konferenca zamorskih voditeljev

Zahtevala bo, da stari stranki pojasnita stališče v zvezi s ple-menskimi vprašanjem

Washington, D. C. — (FP) — Ker je zvezno vrhovno sodišče odločilo, da nima nobena država pravice izključiti zamorskih državljanov od primarnih volitev potom katerekoli pretveze, je konferenca, katero sklicuje Asociacija za napredek zamorskega ljudstva, velikega pomena. Konferenca se bo otvorila 17. maja v Washingtonu in udeležili se je bodo vsi prominentni zamorski voditelji.

Asociacija je že naznanila, da bo zahtevala od obeh kapitalističnih strank jasno izjavo, kakšno stališče zavzemata glede vprašanja plemenskega zastopanja v ameriškem političnem življenju.

Kot govrniki so bili povabljeni dr. John Dewey, predsednik Ljudske lobije, ter senatorji La Follette, Cutting, Capper in Buckley, kar kaže, da se je med zamorskimi voditelji pojavil nov politični sentiment. Slednjima so zamorski glasovi pomagali k izvolitvi, ko so bili trije senatorji, ki so glasovali za potrditev sodnika Parkerja za člana zveznega vrhovnega sodišča, poslani v pokoj. Ti senatorji so bili Allen iz Kansasa, McCulloch iz Ohia in Baird iz New Jerseyja. Parker si je nakopal sovraštvo pri zamorskih voditeljih, ko je izjavil, da zamorsko plemo še ni sposobno za aktivno sodelovanje v političnih in javnih aferah.

Eno vprašanje, s katerim se bo morala baviti konferenca, je naraščajoč komunistični sentiment med zamorci, lastni v večjih industrijskih mestih in v nekaterih krajih na jugu. Ta sentiment se pripisuje delstvu, ker komunistična stranka v svojih izjavah vedno naglašava, da ne priznava nikakih plemenskih razlik. Komunistične aktivnosti v prilog zamorskim fantom, ki so bili obsojeni na smrt v Scottsboru, Ala., so tudi deloma odgovorne, da smatrajo zamorec komuniste za svoje prijatelje.

Asociacija za napredek zamorskega ljudstva ni radikalna organizacija in se večkrat spusti v vroče diskusije s komunisti. V svojih izjavah pogosto naglašava, da komunisti niso tako veliki prijatelji zamorskega plemena kot se prikazujejo v javnosti.

Nad 140 političnih jetnikov v Ameriki

New York. — V ameriških ječah se nahaja nad 140 političnih jetnikov, med katerimi so tudi kentukiški rudarji, scottaborške žrtve in Mooney ter Billings. V New Yorku je bil formiran odbor, da jim bo oskrboval knjige in revije. Za knjige in drugo čtivo apelira na javnost. Knjige in drugo se pošilja na George Novacka, E. P. Dutton & Co., 300 Fourth Ave., N. Y. C.

ZASTOPNIK FEDERACIJE SVARI PRED REVOLTO

Izjavil je, da je voditelj ameriškega organiziranega delavstva minila potrpečljivost in sedaj zahteva vladno akcijo

Washington, D. C. — (FP) — Člani senatnega odseka so nape-to poslali govor Edward McGradyja, zakonodajnega zastopnika Ameriške delavske federacije, ki je nastopil na zasedanju o vladni pomoči za brezposelne. McGrady je rekel, da bo organizirano delavstvo revoltiralo, ako ne bo kongres predno zaključil svoje zasedanje preskrbel živila za lačne milijone.

To je bila nova stvar od federacije, militantno in izjavajoče obvestilo, kakršnega doslej še ni bilo slišati. Dikalo je po smodni-ku. Izjava je bila pravi kontrast napram izpovedbam pri, ki so nastopile pred McGradyjem. Te priče so zastopale pomožne organizacije v velikih industrijskih mestih. Povedale so, da so skladi za podpiranje bednih iz-črpani, da številno brezposelnih in podhranjenih otrok narašča in da mora kongres nekaj storiti za nje.

Za njimi je nastopil McGrady in odprto povedal, da je voditelj organiziranega delavstva minila potrpečljivost, ker je vlada doslej odklonila vse apele za pomoč. Očrtal je ekonomsko situacijo, opozoril senatorje na stalni porast armade brezposelnih in napovedal še resnejši položaj prihodnje zimo. Rekel je, da sporadični iskrubi v velikih mestih niso posledica komunistične agitacije, kakor jih akusaajo nekateri prikazniki, temveč masna gibanja brezposelnih moških in žensk, ki hočejo imeti kruh in streho. Dejal je, da so voditelji Ameriške delavske federacije doslej priporočali spoštovanje pred zakoni in potrpečljivost, toda to ne more trajati večno.

"Povem vam odkrito," je rekel McGrady, "da se bodo vrsta revolte odprla, ako takoj ne povzamete akcije za ublažitev situacije. Administracija in kongres morata biti o tem poučena. Ljudstvo ni zainteresirano v govorance o potrebi uravnovešanja budžeta; zanima se za druge stvari, ki so večjega pomena. To je kruh. Ljudje so lačni. Ako jim ne boste dali prilike do dela, da si zaslužijo kruh, tedaj ga bodo dobili na drug način. Jaz ne bom več prišel pred vas in beračil za pomoč. Kongres in administracija dobro poznata situacijo. Ako nečeta storiti ničesar za brezposelne, tedaj bosta odgovorna za posledice."

Nemški parnik zadel ob pečino

Lizbona, 12. maja. — Nemški parnik Gauss je zadel ob pečino v bližini ustja reke Douro. Eden mornar je pri tem izgubil življenje, drugi pa so bili ranjeni.

Thomasov govor izzval vihar

Napadati so ga pričeli radikalnejši unionisti radi "Block-Aid"

New York. — (FP) — Med raznimi delavskimi organizacijami je nastal boj valed Norman Thomasovega govora v radio nanašajoč se na fehtaroko kampanjo "Block-Aid", s katero skušajo po hlšah nabrati par milijonov za podpiranje brezposelnih. K govoru mu nekateri čestitajo, drugi ga pa obsojajo.

Med slednjimi je New York A. F. of L. Trade Union Committee on Unemployment Insurance, ki je izdal letak, v katerem napada Thomasa in ga dolži, da je indorsiral "block-aid" kampanjo, katero sponzorirajo kapitalistični elementi. Thomasa branijo njegovi pristajači, med katerimi je tudi Newspaper Writers unija iz Milwaukeeja, kamor so prišli odmevi tega boja.

"Mi zahtevamo od vas," pravi milwaukeeški urnalisti Thomasovim kritikom, "da podprete svoje trditve, da je Thomas indorsiral "block-aid" farso, s dokazi. Dokler tega ne storite ali pa javno ne preključite svoje trditve, vas najstrože obsojamo valed preračunane falsifikacije."

O tej kampanji je Thomasu dovolila govor v radio socialistična stranka. On je nastopil pod pogojem, da mu radiopostaja da popolno avobodo. V svojem govoru je rekel, da je kapitalizem tako globoko vrgel delavstvo, da se morajo posluževati "block-aid" in silnih obilic za preprečitev še večjega stradanja. Kritiziral je vse milošinske akcije in kapitalistično anarhijo ter agitiral za brezposelnostno sava-rovanje in rekel, da je edini iz-hod socializem. Dokler se pa to ne ugotovi, se pomočnim akcijam ni mogoče higniti.

Repatriacija mehikskih delavcev

Država Indiana bo poslala več tisoč brezposelnih Mehikancev domov

Chicago, 12. maja. — Sporazum glede prostovoljne repatriacije 3,500 brezposelnih mehikskih delavcev, ki so brez sredstev in prejemajo podporo od dobrotvornih organizacij v industrijskem distriktu v severnem delu Indiane, je bil večerj dosežen. Sodnik Maurice E. Crites v East Chicagu vodi to akcijo.

Industrije v East Chicagu so prispevale \$30,000 v okrajno blagajno; od te vate se bo \$15,000 porabilo za transportacijo delavcev v Mehiko. Industrija bodo dobile vstop nazaj v obliki davčnih odbitkov v prihodnjem letu. Železnici Missouri Pacific in Wabash sta obljubili, da bosta razčunal samo \$15 za prevoz posamezne osebe v Laredo, Tex., do mehikške meje, za otroke pa bo vozina je \$7.50.

Z mehiksko vlado je bil sklenjen dogovor, da prevzame oskrbo delavcev, ko prispejo v Laredo. Poslala jih bo v Spodnjo Kalifornijo, kjer jih bo uposlila pri vladnih reklamacijskih projektih. Krog dva tisoč mehikskih delavcev v East Chicagu se je že priglasilo za prostovoljno repatriacijo in tem bodo sledili drugi. V Garyju se je prijavilo nad petsto Mehikancev, ki so pripravljeni vrniti se v domovino, ako jim oblasti preskrbe prosto vožnjo.

Eksekucije perujskih rebelov

Lima, Peru, 12. maja. — Osem mornarjev, ki so organizirali revolto na vojnih krizarkah Almirante, Bolognesi in Caronel prošlo soboto, so bili večerj na obravnavi pred vojaškim tribunalom obsojeni na smrt in kmalu potem postavljeni ob zid in ustreljeni. Stirinaest rebelov je bilo obsojenih na petnajst let zapora, drugih dvanaest pa na deset let ječe vsak.

OSTRA OBSODBA POLICIJSKIH BRUTALNOSTI

Zupan je moral poslušati unijskega voditelja, ki je udrihal po oblasteh in policiji

Philadelphia, Pa. — (FP) — Na konvenciji krojaške unije za ženske obleke je prišlo do incidenta, katerega župan Hamon Moore ne bo zlepa pozabil, valed ostre kritike njegove administracije po predsedniku centralne unije Adolph Hirschbergu.

Slednji je bil župan in v svo njegovo administracijo radi historije oblasti in vsakršnega razbijanja delavskih zdov.

Specifično je Hirschberg kritiziral župana v zvezi s prvomajskimi demonstracijami, katere je policija razbila na najbrutalniji način. Demonstracije so bili organizirali v soboto popoldne 30. aprila komunisti in so bile popolnoma mirne, dokler ni na demonstrante navadila policija in jih večje številno brutalno pretepla in vrgla v zapor. Sodnik je potem določil za aretirane varščino od \$15,000 do \$50,000.

Ni boljše se ni godilo socialistom. Nanje je policija navadila takoj, ko so se pričeli abirati za demonstracije, jih razsnela, organizatorje stranke pa aretirala.

Hirschbergovo bicanje administracije v navzočnosti župana so burno pospravili krojači, 3500 po številu, ki so prišli k otvoritvi konvencije. "Brezposelnost je problem sedanosti," je rekel Hirschberg, "toda kadar se dvigne ljudje, da protestirajo proti trpljenju, se jih smatra pa za boljševice."

"Mestni očetje so tako vznemirjeni, da ne dovolijo nobeni organizaciji obdržati shodov. Moja unija je predstavnica via-je kulture — glasbe. Mestu smo hoteli podariti koncert po 300 godbenikih pod vodstvom Leopold Stokowskija kot proslava našega glasbenega dneva. Vprašali smo za dovoljenje, da bi se koncert vrtil na Rayburn trgu. Ali mislite, da smo ga dobili? Ne, nismo ga."

"Mestni očetje so bili ostraseni, češ, da bi komunisti izrabili naš koncert za svojo propagando. Radi tega strahu nismo ljudstvu mogli dati koncerta."

"Sloer je dobro, da so v strahu. Ako bi videli številno ljudi, ki stradajo, bi bili še bolj v strahu; mogoče bi se potem kateri od njih pridružil demonstraciji in protestiral proti razmeram."

Zupan Moor je moral ta govor poslušati, ker si ni mogel pomagati. Le zelen je bil od jeze. In ko je bil pozvan, da pozdravi konvencijo, je bruhnil iz sebe, pričel zmerjati, govoriti o bogu, svetosti doma in zastave, o policiji je pa molčal. Iz uljudnosti mu je po končanem govoru zaploskalo le par voditeljev, ki so bili s njim na odru.

Konvencijo sta nagovorila tudi predsednik državne federacije John A. Phillips in Norman Thomas. Phillips je govoril o nevarnosti fašizma, ki dviga glavo tudi v Ameriki, in pozival delavce, naj se organizirajo. Župan je bil še prej odšel in ga ni slišal, kakor tudi ne Thomasa, ki je rekel, da bi župan in "safety" direktor ne mogla slabše nastopati niti pod fašističnim režimom.

Hirschberg je vseeno toliko dosegel, da je župan takoj ukazal izdati godbenikom dovoljenje za javni koncert.

Samomori v Los Angelesu

Los Angeles, Cal., 12. maja. — Urad mrliškega oglednika pravi v svojem poročilu, da si je 50 oseb v mesecu aprilu končalo življenje a samomorom. Število smrti od samomorov je bilo v tem mesecu večje v primeri z drugimi smrtnimi slučaji.

Prisr z angleškega otoka Bermuda južnovzhodno od Združenih držav. Može imajo nekako slavnost in po stari navadi ni nobene slavnosti brez vojaškega cirka.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: na Zvezna drava (vsega) v Kanadi \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta; na in-ternacijo \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$2.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Naročniki se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Nadler na vsa, kar ima stik s Slovenci

PROSVETA

3607-09 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

188

Datum v oglejajo, na primer (April 30, 1934), poleg vsega imena na lastno pomeni, da vam je v tem datumu postala naravnost. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne ustavi.

Francoške volitve

Volitve poslancev za parlament v Franciji, ki so bile dve zadnji nedelji zaporedoma, so bile drugačne kot lani v Angliji in pred kratkim v Nemčiji. Zavedno delavstvo v Franciji je izvedlo veliko zmago in dvignilo število svojih mandatov v zbornici od 110 na 133.

Največjo zmago so odnesli takozvani radikalni socialisti, katerih vodja je znani Eduard Herriot. Francoška meščanska politika je zelo komplicirana in slepilna stvar, zato nas ne smejo motiti imena strank, ki jih imajo lep kupček. Radikalni socialisti niso radikalni, niti socialisti v našem smislu; nekaki levčariki liberalci so, ki propagirajo neke reforme za kmeta in delavca, so zelo protiklerikalni, toda v zunanji politiki se lahko zloži z liberalci in buržujskimi strankami v centru. Prav lahko sodelujejo z republikanskimi socialisti in drugimi frakcijami v srednje-meščanskem bloku.

Herriotovi radikalci in mednarodni (pravilni) socialisti imajo skupaj pretežno večino — brez komunistične peščice na skrajni levi, ki je tudi razklana na dve (komunisti in socialisti-komunisti) — v novi francoski zbornici. Če bi bila Herriotova stranka vsaj za polovico socialistična, bi zdaj lahko s socialisti vred organizirala novo vlado in Francija bi v tem kritičnem času lahko naredila drastičen preobrat v Evropi. Francija je danes najbogatejša država v Evropi in vse ostale kapitalistične države so pri njej zadolžene. Mala ententa je njen trabant, ki tako pleše kakor Francija hoče. Nova vlada bi torej lahko izvajala silen vpliv na evropsko politiko in ekonomsko-socialne reforme: za razoroženje in mir, olajšanje gospodarske krize, uničenje fašizma v Italiji in Nemčiji, za demokratiziranje Evrope.

Na vse to pa je še malo upanja. Herriot bi se morda pristal na razne notranje točke socialističnega programa, je pa proti zunanji, mednarodni politiki francoske socialistične stranke. Francoški socialisti zahtevajo revizijo versajške pogodbe in konec vojnih reparacij, o tem pa Herriot neče nič slišati. Zaradi tega ne bo še Francija imela levčarske vlade. Herriot bo paktiral s strankami centra in s temi bo krpal razne reforme v notranji politiki, na zunanjo pa ostane vse po starem.

Francoški socialisti so dosledni in ne delajo kompromisov z buržujskimi strankami. Nekaj pomembnikov (Briand) je naredilo to napako, pa so bili izključeni iz stranke. Zato pa socialisti v Franciji neprenehoma napredujejo z glasovi in mandati in nekega dne bodo imeli absolutno večino.

Umorjeni francoski predsednik

Neki ruski fanatik, ki sam priznava, da je bel gardist in velik oboževalec italijanskega diktatorja Musolinija, je zadnji teden ustrelil Doumerja, predsednika francoske republike.

Francoški predsednik je uradno figura. Kot oseba ima lahko politični vpliv, ne pa kot predsednik, ki samo podpisuje akte, deli odlikovanja in paradira ob slavnostih. Francozi sploh ne marajo močne politične osebnosti na predsedniškem stolcu, zato niso dali te časti Clemenceauju in Briandu, ko sta kandidirala. Doumer je bil prej malo znan v javnosti, čisto neškodljiv človeček. Ne gre nam v glavo, kakšne pameti mora biti človeški tvor, ki gre ubit takega revčka. V glavi atentatorja mora biti nekaj strašno skisane in gnilega. Francozi bodo dobro naredili, če morila zapro v dobro obloženo celico v norišnici.

Nič manj skisano je v onih glavah, ki sumijo, da so sovjeti naročili ta umor. Sovjeti imajo poleg petletke in drugih "troublov" dovolj posla z japonskimi banditi, ki jih izvajajo na vojno, pa nimajo časa misliti na absurde atentate po Evropi.

Jeklarski trust je spet znižal mezde svojim delavcem, tokrat za petnajst odstotkov — in takoj so delnice jeklarskega trusta poskočile v cen. Tako gre ostudna igra na račun delavcev. Stari Briandane pa tolaži jeklarske delavce, da je majhna plača boljše kakor nobena. Nazadnje bodo še rekli, da je boljše delati le za samo hrano kot stradati. Kje pa je hvalisani in opevani ameriški standard? Kam je padel ta najboljši standard na svetu? Ali se more Amerika še ponasati, da so njeni delavci najboljše plačani in preskrbljeni — da ima vsak svoj dom, avto, radio in kopalnico?

Glasovi iz naselbin

Zanimive besedila iz raznih krajev

"Takšnih slučajev mi ne sprejemamo..."

Cleveland, O. — Charles Miller, star 68 let, doma iz Rochesterja, N. Y., je dokončal svojo življenjsko pot ponoči dne 4. maja v Clevelandu. Mož je prešiel zimo v Californiji, kjer je zaman poskušal dobiti delo in zaslužek. Ko je uvidel, da bo moral poginiti lakota, če ostane še nadalje v bogati, solnčni Californiji, se je odločil, da se vrne k sinu, ki je uposlen na železnici v Rochesterju, N. Y. Ker je bil brez denarnih sredstev, je potoval na tovrstnih vlakih. Po raznih neprilikah in težavah, ki doletijo takšne potnike, je srečno prispel v Cleveland, kjer se je njegovo potovanje nenadoma zaključilo.

V sredo ponoči (4. maja) je na križišču na Neff road skušal skočiti na mimo vozeči tovorni vlak, pri tem pa je prišel pod kolesa vagona, ki so mu odrezala nogo pod kolonom.

Nesreča se je zgodila v mejah mesta Cleveland. Policajna je bila ambulanca in prva je bila na mestu nesreče policijska ambulanca mesta Euclid. Službojoča policaja sta nemudoma naložila ponesrečenca na avto — dejstvo, da se je nesreča zgodila izven območja Euclida, ju ni motilo — ter se spustila v dirko s smrtjo. Po divji vožnji, v kateri sta krčila vse policijsko-prometne predpise, sta ustavila ambulančni avto pred poslopjem Emergency Clinic bolnice, javila, da sta pripeljala ponesrečenca in ko jima je bilo rečeno, naj ga prinesejo v bolnico, sta to tudi nemudoma storila. In tu se začne umazana zgodba.

Patrolman Hanley iz Euclida je izpovedal med drugim:

"Vožili smo s polno brzino proti Emergency Clinic bolnici in treščili skozl množico rdečih luči (na cestnih križiščih), da bi čimprej dospeli do bolnice. Nekaj zdravnik in bolnišnični strežniki sta dejala: 'Prinesite ga noter.'"

"Ko sta šla po hodniku, nas je srečal dr. Simpson. Pogledal je na moža na nosilnici. Ponesrečenec je bil slabo obložen, život mu je tičal v par ponošenih pletenih jopičev.

"Jaz sem povedal dr. Simpsonu, kdo sta in kaj se je zgodilo. Nato je on rekel, da namerava po podvzeti operacijo na nekem bolniku, ki je še v operacijski dvorani narkotiziran in da ne more prevzeti v oskrbo ponesrečenca."

Nato je dr. Simpson, ki je superintendent bolnišnice, naročil policajema, naj peljeta ponesrečenca v Glenville bolnico. Hanley še pravi:

"Nato se je dr. Simpson obrnil k mrs. Hanson (ženi predsednika bolnišnice) ter ji šepetal nekaj pravil, nakar se je obrnil k nama ter nama rekel: 'Mi ne moremo sprejemati takšnih slučajev.'"

Dr. Simpson je tudi dejal: 'Peljati ga bosta morala v Glenville bolnico, kajti nam regulacijska pravila prepovedujejo sprejemati podobne slučaje.'"

Policista sta uvidela, da jima ne kaže dalje tritati časa ter sta se odpeljala s ponesrečencem v Glenville bolnico, ki je oddaljena dobri dve milj. V Emergency Clinic bolnici sta potratila najmanj deset minut časa. Toliko ali še več časa ju je vzel preden sta dosegla Glenville bolnico. Tam so ponesrečenca sprejeli ter mu nemudoma nujili pomoč — toda prepozno. Mož je izgubil že preveč krvi in je kmalu nato izdihnil. Bil pa je skoro ves čas pri polni zavesti in je po izjavi obeh policajev in zdravnikov v Glenville bolnici trpel strašno bolečino. Ko so zdravnik v Glenville bolnici trpel da mu ni realitve, so mu dali nekaj injekcij, ki so ga omotile toliko, da ni čutil strašnih bolečin. V Emergency Clinic bolnici mu niti tega niso dali.

Stvar je vzbudila precej prahu v Clevelandu in Clevelandčan se zgražajo nad nečloveškim postopanjem uprave Emergency Clinic bolnice, ki je odklonila sprejeti smrtno ponesrečenega reveža.

Policaj Hanley pravi, da je bil zelo presenečen, ko mu je bi-

lo povedano, da "regulacijska pravila prepovedujejo upravi sprejemati podobne slučaje". Pravi, da se bi on in njegov tovariš ozirala na policijska regulacijska pravila, da bi pustila ponesrečenca na mestu nesreče izkrmaveti, kajti nesreča se je zgodila v območju policijske oblasti mesta Cleveland, ona dva sta pa iz Euclida. Toda, ker sta se zavedala, da je eno človeško življenje v smrtni nevarnosti, sta prešla pravila ter ga brž odpeljala v bolnico. Toda dr. Simpsonu je očividno več do pravil in zapovedi, kakor do življenja ponesrečenega siromaka.

Dr. Simpson se zdaj brani, češ, da ni vedel, da je bil slučaj, oz. položaj ponesrečenca tako resen; sicer bi mu bil gotovo nujil vsaj najnujnejšo pomoč.

Dr. Simpson je zdravnik. Kot tak bi moral vedeti, da v takih slučajih vsako odlašanje lahko pomeni smrt ponesrečenca. Policista nista zdravnik, toda vzhodu sta takoj vedela, da je takojšnja pomoč nujno potrebna. Človek, ki mu kolesa odsekajo nogo, potrebuje takojšnjo zdravniško pomoč — to ve vsakdo, če je zdravnik ali ne. Torej ta zdravnikov zagovor ali izgovor ne drži. Dalje pravi omenjeni zdravnik, da ponesrečeni ni kazal nobenih znakov hudih bolečin, sicer bi ga bil gotovo vsaj omočil — toda policista trdita nasprotno: da je bil ponesrečeni ves čas pri polni zavesti, da je hudo krvavel in trpel hude bolečine. — Dr. Simpson dalje zanika, da ne ve, ali se ne spominja, da bi bila šepetala z mrs. Hanson.

Dr. Crowley iz Glenville bolnice izjavlja, da so pripeljali ponesrečenca v bolnico pri polni zavesti in da je trpel grozne bolečine. Ker je bil izgubljen že preveč krvi, da bi ga bili mogli rešiti, so mu olajšali bolečino z narkotičnimi sredstvi. "Drugače namo mogli storiti zanj," pravi omenjeni zdravnik. Na vprašanje, dali bi ga bili mogli rešiti, če bi ga bili pripeljali 10 ali 15 minut prej, je odgovoril: "Ne morem reči, da bi mu bili rešili, življenje, toda 10 ali 15 minut v takem slučaju pomeni razliko kakor med nočjo in dnevom."

Dr. Hanson, predsednik Emergency Clinic institucije, obljublja takojšnjo preiskavo. S tem ne bo nikomur pomagano in meni se zdi, da tudi prizadevanje zdravniku ne bo aile. Po zabilo se bo...

The Cleveland Press pravi na uredniški strani, da gre v tem slučaju za usodno pomoto, naporno uganbo (wrong guess) in zmoti se lahko vsak človek, tudi zdravnik, čeprav pričakujemo baš od zdravnikov korektna sodbe. To tudi ne more držati. Dr. Simpson je videl ležati na nosilnici poleg ponesrečenca njegovo odrezano nogo — in vsak

lahk bi bil po tem spoznal, da je pred njim prav zelo nujen slučaj. Toda Emergency Clinic bolnica je bižniška institucija — in ponesrečeni siromak je bil siromašno obložen — ali je treba še kaj več zapisati?

Chas Miller je bil 68 let star. Toda če bi bil star 20 let, bi ga prav tako ne bili sprejeli v zdravniško oskrbo v tej privatni bolniški ustanovi. Citatelji, presodite po svoji pameti, ali ni tukaj nekaj narobe! Jaz pravim, da je — in odgovornost bom spet naprtil sistemu, ki vse to tolerira. Ta sistem je treba odpraviti!

Tone Podgoričan.

"Milijonarji nam dajejo zaslužek"

Steelton, Pa. — Lokalni list je poročal, da bo U. S. Steel korporacija spet reducirala mezdo za 15% ter da ji bo sledila tudi Bethlehem Steel Co., kajti tako da se je baje izrazil njen prezident.

Steeltonski delavci, sedaj pa malo premislite! Kot je iz gornjega razvidno, bomo delali za 20c na uro. Kako bo delavec preživel svojo družino s štirimi ali več otroki, to je prava uganka. Pa tukaj je tako, da se delavci ne zanimajo koliko zaslužijo, pač pa le za to, da delajo vsak dan. Takim revežem bi dal delo vsak dan in po vrhu pa še par vročih po plečih za plačilo, ker drugače plačila vredni niso. Toda, na drugi strani pa je tak delavec pomilovanja vreden, ker je tako zvest kapitalistu.

Včasih komu omenim, da bi bilo dobro, če se bi delavci organizirali, pa me zavrnejo, da sem bedak, da brez milijonarjev ne bi imeli dela ne zaslužka. Koliko delavec producira vsega — za tistega, ki se redi doma, sam pa gineva v bedi in pomanjkanju. Oni, ki nič ne dela in nič ne producira, ima vsega v izobilju, tišči, ki ustvarja in dela in gara, pa trpi lakoto in živi kot suženj. Pa da ne bi bilo brez kapitalistov zaslužka in dela! Dokler bodo delavci tako mislili, vse do takrat ne bo nič boljše zanje kot je sedaj, ampak še vedno slabše bo.

Od druge strani pa se ubogo maso pita z molitvami, strahom božjim in s pokornostjo. Ljudje, ki zajemajo svojo modrost in naprednost iz A. S., ne morejo drugače misliti. Priporočam jim, da se narobe na dnevnik Prosveto ter da iz njega zajemajo resnico in spoznanje, da se jim bodo odprle oči, da bodo spregledali in videli.

Te dni se je pri meni oglašil Martin Judnič iz Waukegana, ki je odšel v Rusijo. Želim mu o-bilo sreče. — M. K.

"Ko smo bili pastirji..."

St. Louis, Mo. — Vsako jutro me je gospodinja klicala, naj vstanem, kajti ob petih je bilo treba gnati živino na pašo. Nekega soprotnega jutra je kazalo, da bo nevihta. Stric je svetoval, naj ženem živino tja pod goro (Nanos), kajti tam so bile nam pastirjem znane skalnate dupli-

ne, v katere smo se zatekali v dežju.

Tiste čase je slučajno prišel v našo župnijo nov župnik. Večkrat nas je obiskal na pašniku, tam v bližini Vipavske doline. Toliko časa je delal, da je ločil pastirje od pastirice. Deklice so morale skupno pasti živino, pastirji pa skupno. Ob kresu smo vselej prizigali kresove in postavljali mlaje, katere so deklice lepo ozaljšale s cvetjem in zelenjem. Pa tudi možnarje smo izstreljevali.

Nekega dne je nenadno prišla nevihta, ko smo bili na pašniku. Zbežali smo v dupline, kmahtu nato pa se pri nas pojavi župnik z dežnikom, ki ga ni mogel braniti pred nalivom. Ogrel se je pri našem ognju, potem pa odšel čim je dež ponehal. Sonce je spet sijalo in ogrelo premočene kosti. Pa se je spet stemnilo in prišla je ploha. Zbežali smo v drugo duplino, iz katere pa je tik pred nami odšla neka ženska z otrokom na hrbtu. V duplini smo našli žrjavico in smo napravili ogenj. Ongavi pastir F. Z. je hudomušno pristavil, da je bila ona ženska menda mati božja, o kateri nam je v duplini župnik pripovedoval, da se je prikazala v Lurdu na Francoskem in v drugih številnih božjepotih, katere so rade obiskovale naše ženske: sv. Goro pri Gorici, sv. Višarje, Brezje in blejsko mamko božjo, pa Trsat in vse ostale poti božje, ki so jih ustvarili ubogemu ljudstvu v strah in poneumnjevanje.

Po onem nalivu, ko smo prišli domov, se je kmalu raznela po vsej okolici govorica, da so pastirji v neki duplini pod Nanosom videli "mater božjo." Ko je župnik to izvedel, me je dal poklicati predač in me vprašal strogo o resničnosti "čudeža." Povedal sem mu, da smo res videli žensko z detetom na hrbtu, ki je bežala iz dupline sredi plohe. Ko sem mu povedal, da je bila ona ženska ciganka, ki je imela otroka na hrbtu, se je božji namestnik alno razardil in me nahučil kot malega vraga, ker da smo vse vas potegnili za nos, češ, da smo videli "čudež" — mamko božjo z detetom — na hrbtu! To se je zgodilo v tisti dobi, ko smo bili pastirji...

John Lipovahi.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh, Pa. — Dne 7. maja je po dolgotrajni bolezni preminula Mary Pikev, članica družstva 145 v Coraopolisu. Pogreb je bil 9. maja v Imperialu, Pa. Zaprta žaluzija je bila v štiri nedelje odprta. Prisrčnim izrekam moje iskreno sožalje!

S Cliff Mine sem šel na Moon Run in se ustavil pri rojakinji Žust, kateri bodi hvala za postrežbo. Obiskal sem tudi naselbino, kjer sedaj Fordove tovarne počivajo. Ford se dobro ima, tisoče delavcev pa je brez dela in zaslužka. Mnogo družin strada. Dolga leta so garali zanj, sedaj pa nimajo niti najpotrebnejšega za življenje.

Poostil sem naselbino Ambidge, ki je znana po vsej Penni. Tam se ne občutijo krize v taki meri kot drugod. Tovarne bolj slabo obratujejo, toda naši rojaki so al prihranili v prejšnjih letih. Hvala vsem, ki so mi ali na roko! — Anton Zidanšek.

Letalnje volitve

Buhl, Minn. — Letos se vršijo razne volitve. Delavstvo bo spet imelo priliko, da pokaže svojo moč. V Minnesoti se bodo vršile primarne volitve na 20. junija. Delavstvo naj si dobro zapomni, da bo vsak šel na volišče ter da odda svoj glas delavskim kandidatom, kateri bodo delali za delavske interese. V 7. distriktu St. Louis okraja imamo slovenskega kandidata, rojaka J. W. Pascha, ki se volilec priporoča za izvolitev. Vsi pojdemo na 20. junija na volišče in volimo zanj. Pomočimo, da lahko izvolimo človeka, ki bo zastopal interese slovenskih delavcev in farmarjev v tem okraju.

Max Maria.

Domata zabava

Cleveland, O. — Mlada dekleta pevstva zbora Zarje, odev soc. kluba št. 27, priredijo domačo zabavo v soboto dne 28. maja v BND, soba št. 1, na St. Clair av. Dekleta bodo preskrbela vse potrebno za dobro zabavo. Ujudno vabimo vse rojake, da pridejo na to zabavo dne 28. maja zvečer. Igrai bo Joskie Sorc. — Olga Vohar, članica.

Čemu imamo hrbet?

Človeški hrbet je bil znanosti dolgo časa uganka. Obsega razmeroma velik del površine telesa, anatomsko pa je prava puščava. Koliko manjši obseg ima obraz, pa so na njem vendar oči, nos, usta in ušesa. Hrbet je tudi v drugi ozirih kaj slabo opremljen. Poraščen je zelo malo, skoraj da nima potnih žlez, zelo malo pa ima živcev, da človeka ne opozarja, kdaj je mraz, kdaj pa je vroče; tudi živcev za zaznavanje bolečine ima zelo malo, tako da čisto niti ne čutimo, ako nas je tam pičila kaka žuželka. Hrbet je suha in pusta ploskev, da jo lahko imenujemo "Saharo človeškega telesa."

Mnogi znanstveniki slutijo, da hrbet sam na sebi prvotno ni bil v načrtu kot "hrbet", marveč le kot streha, ki naj čuva telo proti vnanjim vplivom. Zato mislijo, da usločnost v hrbtenici pomeni prav za prav žleb, po katerem se naj oteka deževnica. Ta namen je imel seveda le pri naših davnih prednikih, ki so tekali še po vseh starih. Obdržal pa je svoj namen kot streha tudi kasneje, ko je človek stal in hodil že zravnan.

Seveda je bil hrbet, kakor je še zdaj pri vseh četrveronožcih, močno poraščen. Dolžen ni bil samo kot varstvo proti elementom, marveč je nudil tudi pripravno točko za napad sovražniku, t. j. mesojednim živalim. Zato mu je priroda dala čim manj živcev za občutek bolečine. Dlaka je čuvala kožo pred vremenskimi nevarnostmi, notranji organi pa so bili zavaro-vani z rebri. Ob polnih popoldnevih se streha silno razgreje, kar velja tudi za hrbet četrveronožcev, ki je solncu najbolj izpostavljen. Zato ga je priroda opremila s zelo majhno množico živcev, občutljivih za toplotne izpremembe. Tako so tudi potne žleze postale odveč. Takisto ni bilo potrebno, da bi na hrbtu bilo toliko krvnih žilic kakor jih je na drugih deli telesa.

Ko je prvi nagi jamski človek hitel "domov", da uide ledenohladnemu dežju, so mu kaplje padale na glavo in na pleča. Bil je lovec in je hodil globoko sklonjen, ker je na hrbtu nosil breme svojega plena, ki mu je čuvalo hrbet in ga čisto obvarovalo prehlada. Plen je bil tako rekoč prva njegova obleka; seveda je ta imela le namen čuvati telo, za okrasje pa tedanji človek še ni imel smisla.

Ko se je jamski človek grel pri prvem ognju, je nedvomno začutil, da potrebuje njegov hrbet nekakšnega varstva. Običajno sedimo pač z obrazom proti ognju, tako da je hrbet izpostavljen mrazu in ga tudi občuti, čeprav je z živci te vrste prav siromašno obdarjen. Gotovo je bil hrbet tedaj prvi del telesa, ki mu je dal človek obleko. Zato pa je polagoma izgubil dlako, kakor se polagoma razgubi slama z zapuščene strehe.

Debel kožuh je dobro varstvo proti komarjem in drugim letelim pikajočim žuželkam, je pa obenem tudi pribežališče in vališče za bolhe in alični neprijetni mrčes. Obleka je tako postala učinkovitejša sredstvo proti letecemu mrčesu nego je bila dlaka, življenje po jamah in drugih stalnih prebivališčih pa je napravilo mrčes bolj nevaren. Žena je brčesa prebila več svojega časa po jamah in je v oskrbovanju doma bila manj izpostavljena vremenskim nevarnostim. Več pa je trpelo nje telo od bolh in uši, zato se je prej osvobodila dlake ko mož, še danes je zelo nejevoljna, ako se ji na nogah, rokah ali na zgornji ustnici pokaže nekoliko krepkajših dlacic. Dokler je moral mož pri vsakem vremenu hiteti domov s plemom na hrbtu, ga je gosta dlaka varovala pljučnice in drugih bolezni, izvirajočih iz prehlada. Tudi obraz je imel še močno poraščen. Lasje so mu segali do hrbta in tudi lica so mu pokrivali. Gosta brada mu je ščitila ostale dele obraza, samo nos, usta in oči so bile proste. Dolga brada je služila v obrambo grla pred mrzlimi vetrovi.

Koža je eden izmed organov, važnih za življenje. Znano nam je, da mora človek umreti, ako si opali približno eno tretjino vse kože. Veda si je dolgo prizadevala, kako bi pojasnila potrebnost kože in je končno prišla do zaključka, da je nje glavni posel dihanje, zato mora človek umreti, ako izgubi tretjino svoje kože. Vpija pa tudi zdravilne solne žarke; brez teh nastopajo razne otroške bolezni pri tvorbi kosti. Jamski človek je tedaj v prvih pomladanskih dnevih legel na sonce in se je naješče obrnil proti njemu s hrbtom.

Prva skupina živali, ki je pokazala začetek tvorbe hrbta, so bile ribe, in sicer neka določena ribja vrsta, podobna našim makrelam. Dokler so živali živele v morju je bila to zelo zadovoljiva uredba, ko pa so njih potomci prišli iz vode na suho, ostri hrbet, ki je širil iz telesa, ni bil več tako umesten. Zato je priroda iznašla sploščen hrbet, kakršnega imajo gnačarice našega časa. Ta tznajdba je izpremenila prejšnjo ribo z dvema stranema na levi in desni v stvar, ki je imela dve ploski strani v drugi smeri. Ena ploskev je bila obrnjena v zrak, druga pa proti tlom. Ta razvojna stopnja je bila začetek one dobe, ko je hrbet postajal streha.

Mnoge živali naše dobe, ki so se razvile iz gnačarice, imajo še vedno strehast hrbet, ki ga je narava ustvarila pri praočetu plazivcu. Sredina hrbta je ostra kakor jo ima še danes "Razor-Back-Hog" (avinja z britvastim hrbtom), ki živi v Floridi. Rebra te živali vpadajo strmo od arede na obe strani, da se del lahko takoj oteka.

Moderna plesalka, koje hrbet tako občuduje, jo tisoči, ima njegovo lepo obliko in gibljivost najprej od opice, kasneje pa od divjaka.

(Dolje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

SAVA PORUŠILA NASIP

Sremska Mitrovica pod vodo. Krog 400 hiš porušeni. Panika med prebivalstvom. — Tisaka narašča in grozi. — Povođen, kakršne že ni bilo nad petdeset let.

Ljubljana, 19. aprila 1932.

Stalno naraščajoča Sava je včeraj ponoči porušila nasip med Crno Baro in Ravinami v dolžini 4 kilometrov. Sava se je razlila preko porušenega nasipa ter prodrla proti mestu Sremska Mitrovica, podirajoč sproti vse, kar je dosegla. V Sremski Mitrovici so zazvonili zvonovi, tolkli so plat zvona, pisale so sirene in tulile lokomotive. Strašna panika se je polastila prebivalstva. Med jokom otrok in mater so hiteli reševati pohištvo ter se seliti v višje in močnejše hiše. Čez uro je že vdira Sava v mesto, zalila vse ulice ter do jutra porušila še krog 400 hiš. Sava je zalila krog 20.790 ha zemlje ter uničila tisoče hektarjev plodne polja in sadovnjakov. Škoda presega že zdaj 10 milijonov. Prebivalstvo joka in obupa. Že tako so težko živeli, zdaj pa jim je še povodenj uničil hiše in polja. Bati se je še hujšega, ker Sava še stalno narašča, po državi dežuje. Danes narašča ter odhaja izliv Save, ki pritiska nazaj na ravnine ter jih poplavlja.

Tudi pri Obrenovcu je Sava podrla nasip ter vse veliko polje poplavlja. Prebivalstvo je bilo opozorjeno na to možnost že poprej in na ukaz oblasti je izpraznilo domove ter se umaknilo v trdne hiše. Tudi tu je Sava krog 100 domov že porušila.

Vse reke še naraščajo in včeraj, 18. aprila, je začelo znova po vsej državi deževati kot za stavo. Čez noč se je nekoliko uteklo, a dežuje še vedno.

V Beogradu sta Donava in Sava tako narasli, da sta že zalili kolodvor, pri Zemunu pa sega voda do proge. Vse prebivalstvo v spodnjih tokih naših velikih rek a strahom pričakuje prihodnjih dni.

Poneverbe, poneverbe...

Prva: blagajnik vojnega ministrstva v Beogradu Milovanović je decembra in januarja poneveril en milijon 58 tisoč dinarjev ter pobegnil, hotel uiti čez mejo v Italijo. Čez mejo ni mogel, pa je hotel vložiti denar v neko zagrebško podjetje, a mu ni uspelo. Kupoval je od nekega soferja dokumente, da pa ga je zaznal policija. Policija ga je v bližini Karlovca na poti v Sušak aretirala. Te dni je stal pred vojnim sodiščem za oficirje. Obsojili so ga na 8 let ječe in za druge manjše prestopke na 6 mesecev, skupaj torej 8 let in pol. Zagovarjal se je, da so ga k poneverbi pritrla strašna ranje. Zaradi njih je začel denar zbirati in zaradi njih je z denarjem pobegnil.

Druga: O tej poneverbi smo že poročali. Razine visoke osebe v Beogradu so oškodovale državo oz. invalidsko organizacijo za milijonske vsote. Dvigali so jih s ponarejenimi listinami na imena drugih oficirjev.

Tretja: V Splitu so aretirali blagajnika davčne uprave, ker so našli v blagajni za 392.000 Din primanjkljaja. Aretirane trdi, da denarja ni poneveril, ter vztraja na domnevi, da mu je bila vsota ukradena iz blagajne. Kakih znakov vroma pa ni opaziti. Za zdaj še ni dokazano, ali je blagajnik poneveril ali je bil denar ukraden.

Četrta: Blagajnik Prve hrvatske strednice v Novem Sadu, Robert Alfred, je poneveril nad 150.000 Din. Neka klijentka je denarja dvignila 60.000 Din, a ji je banka pokazala potrdilo, da je denar že dvignila. Dognalo se je, da je potrdilo ponarejeno. Ko so potem vse blagajniške knjige pregledali, so ugotovili krog 150.000 Din primanjkljaja. Blagajnik je nekaj dni poprej odpotoval v Slovenijo; tako vsaj je dejal, ko je vzel dopust. Za njim so izdali tiralico.

Peta: V blagajni Zveze nabavnih združenj državnih namestencev v Beogradu so odkrili veliko poneverbo. V blagajni manjka krog 800.000 Din, ki jih je najbrž poneveril blagajnik. V

odboru te Zveze so sami višji državni uradniki.

Šesta: ...

Dalje prihodnje...

Tihotapci denarja

V Berchtesgaden na avstrijsko-bavarski meji so avstrijske obmojske oblasti aretirale ljubljanskega trgovca Josipa Semelrocka in njegovo ženo Magdaleno, ki sta hotela spraviti čez mejo več tisočakov. V Avstriji sta se jima pridružila še dunajski trgovca Erwin Flachseder in Karl Fein. Pri Magdaleni Semelrockovi so našli 61.000 Din, ki jih je imela skrivati nekje na svojem telesu, dočim Semelrock ni nosil nobenega denarja, marveč je samo spremljal ženo. Možu bi bilo težje skriti denar na svojem telesu, pa je vsega imela na sebi žena. Dunajski trgovca pa sta skrila mnogo tisočakov v bližini v kupaletu. Josip Semelrock je bil kaznovan zaradi prestopkov potnih predpisov na 3 dni zapora, njegova žena in dunajski trgovca pa so dobili zaradi tihotapstva denarja po 4 tedne zapora.

V Ljubljani se mnogo govori o veletrgovcu Šarabonu, ki je baje tudi nameraval spraviti večje vsote denarja čez mejo oz. mu je menda to tudi uspelo. Govorijo se tudi, da so ga zaradi tega aretirali.

Zidarske nesreče

Začela se je stavbna sezona in z njo sezona nesreč na stavbah. Dne 19. aprila se je zgodilo nekaj zidarskih nesreč v Ljubljani. V Lingarjevi ulici preurejajo zidarij notranje prostore trdnice Smid. Na odru so stali trije zidarji. Nenadoma pa se je oder porušil in vsi trije zidarji so padli na tla ter se obteženo poškodovali. Zidar Anton Vrbec, star 30 let, si je zlomil nogo v kolku, se ob peči opeklin na nogi ter dobi tudi praske po obrazu. Tovarš, 30-letni Josip Ferber si je pri padcu zlomil desno nogo, tretji ponesrečenec Babnik pa je odnesel lažje poškodbe. Prva dva je reševalni avto odpeljal v bolnico.

Kratke vesti

Samomor. — V Ptuj je izvršil samomor znani hotelir in posestnik France Osterberger, star 57 let. Na podstrežju svoje hiše se je obesil. Vzroka samomora ne pozna nihče.

Samomor ali nesreča? — Pred 17 dnevi neznanu kam izginil posestnik sin Alojzij Mah. Domnevali so, da je padel v vodo ali pa izvršil samomor. V nedeljo 17. apr. pa je trgovec Bosir Samša našel njegovo truplo v tolmunu potoka Reka pri Slančevi žagi. Ker so pred nekaj dnevi našli na cesti njegovo čepico, nedaleč v stran pa njegov suknjič, je Mah najbrž sam skočil v vodo. Baje je že prej pogosto govoril, da pojde v smrt.

Se en samomor. — Politiki in kapitalisti se obesimo in streljajo. V Beogradu se je v svojem stanovanju usmrtil bivši ministar javnih del v stari Srbiji Vlada Todorović. Zapustil je pismo, v katerem pravi, da gre v prostovoljno smrt, ne navaja pa nobenega vzroka.

Deseta žrtve zagrebške eksplozije. — Včeraj, 18. aprila, je umrla v zagrebški bolnici Sava Supukova, ki je dobila močne poškodbe pri eksploziji Bartuličeve hiše na Dolcu. Dolgo se je v bolnici borila za življenje, včeraj pa je podlegla. To je deseta smrtna žrtve zagrebške nesreče.

Kreuger, goljuf in katolik. — Ko je Kreuger izvršil samomor, so pisali o njem vsi listi. Govorili so o njem upravičeno kot o največjem talentu industrijskega kapitalizma, saj je bil Kreuger prvi, ki je sklepal kupčije z državami in ki so bile od njega odvisne mnoge države. Vse države na zapadni meji sovjetske Rusije so bile njegovi dolžniki, njih politiko je določal Kreuger. Kreuger je dosegel najvišji razvoj kapitalističnega magnata. To je res. Toda klerikalni listi v naši stari kontroli so vedeli še več: da je bil Kreuger eden redkih velepodjetnikov, ki je bil dober in veren človek, pravičen skoz in skoz. Zda je Kreuger s svojo smrtjo razkril svojo pravičnost in vernost. Dokazano je, da je bil poleg talentiranega magnata

tudi največji in najbolj talentirani goljuf. Vereti je bil seveda tudi; podpiral je cerkve s svojim priglufanim denarjem.

Vlom pri belem dnevu. — V Celju je 13. t. m. nekdo vlomil med opoldanskim odmorom v trgovino trgovca Kudiša. Trgovca je trgovino zaprl ob pol 1. popoldne ter odšel na kosilo, ko pa se je vrnil ob 2., je našel trgovino odprto. V trgovini je bilo sicer vse v redu, a v predalu je manjkalo ves denar. Vlomilec je odnesel 8500 Din.

Kaj vse je že kartelirano

Novodobna kapitalistična gospodarstva združena: karteli, trusti, koncerni in ringi obsegajo v okviru svojega delovanja vse, kar se le more označiti za vir dobrega zaslužka.

Po njih pomenu in značaju razlikujemo kartele, ki so ustanovljeni znotraj ene same države, takozvane državne ali narodne kartele, in dalje praviloma na temelju teh prvih kartelov zgrajene mednarodne kartele.

Navaden človek niti pomisli, ti ne more na vso možnost karteliranja in se niti ne zaveda, da tvori cela vrsta predmetov, ki jih on najbolj porablja, najslajnejši dobičkanosni predmet.

Pri nas v naši državi (v Jugoslaviji) so zlasti znani karteli tovarnarjev sladkorja, pivovarjarjev, težke kovinske industrije, špihritnih tovarn, papirnic, delno premogovnikov, lani se je ustvaril tudi nekaj napol državnih kartel, za promet z žitom itd., pri čemer lahko vidimo kako pestrost imajo ti karteli in kako izdelovalci se pač družijo. Daleko večji pomen pa imajo seveda mednarodni karteli, od katerih bom omenil najvažnejše.

Je to v prvi vrsti margarinjska unija, ki je sestavljena iz dveh močnih holandskih skupin, in sicer Jürgens in Van den Bergh, in ima svoje finančno centralo v Londonu, svojo trgovsko centralo v Rotterdamu in svojo propagandno centralo v Berlinu. Ta unija je reprezentirana pri nas s Schichtovim koncernom in s celo vrsto manjših, tekoma časa, nastalih podjetij. Ta koncern je začel tudi že vplivati na produkcijo čokolade in na Angleškem je lastnik velikih trgovskih hiš.

Poleg holandskega margarinjskega trusta je najvažnejše mednarodno podjetje v panogi živil in jestvin svetovni Nestlov trust s sedežem v Švic.

To podjetje je dobilo svojo mednarodno veljavo in stališče tedaj, ko se je Nestlova tovarna za otroško moko združila z družbo Anglo-Swiss Condensed Milk Co. (Angleško-švicarska družba za kondenzirano mleko). V Severni Ameriki je to Nestle Food v New Yorku, ki kontrolira 50 tovarn za čokolado, za Kanado je to Maple Leaf Condensed Milk Ltd. Tudi v Srednji in Južni Ameriki se je Nestle že usidral. V Havani na Kubi je bila zgrajena velika tovarna, najbrž radi ogromne produkcije sladkorja na Kubi, in za Južno Ameriko je bila ustanovljena v Buenos Airesu prodajalna, h kateri spada tudi še eno tovarniško podjetje. Radi zanimivosti navajam, da je ta koncern razširjen tudi še na Avstralijo, Juž-

no Afriko in Japonsko. Najgostejše je seveda razprostrta prodajalniška in tovarniška mreža po Evropi.

Največje švicarsko podjetje Cailler se je fuzioniralo in v Nemčiji pripada največja čokoladna tovarna "Sarotti" ravno temu koncernu. Tudi Belgija, Norveška, Španija in Portugalska imajo svoje interese zajedno tega gigantskega gospodarskega stvora.

Industrija električnih žarnic je ena od velikih skupin električne industrije, ki je zelo hitro našla pot h kartelizaciji.

Leta 1925 je bil ustanovljen dalekoosežen kartel električnih žarnic, ki predstavlja v pravem pomenu besede svetovni kartel. Holandska, ameriška, nemška, francoska, angleška, skandinavska, italijanska in japonska podjetja so danes soudeležena pri mednarodnem kartelu električnih žarnic.

Ogromne dobička dosega od nemškega kapitala obvladani kontinentalni inolejski trust, imenovan Continental Linoleum A. S. v Zürichu.

Tudi gramofon, ki predstavlja danes nepogrešljivega posredovalca glasbene kulture v skoraj vsaki domačiji, je postal kot predmet ogromnega konsumna vir ogromnih dobičkov.

Veletrust, ki ima na svetovnem trgu mogočno stališče, je Victor Talking Machine Co., ki je združen z angleško Gramophon Co.

Ti imenovani družbi sta največja gramofonska producenta na svetu. Drugi največji trust je angleška družba Columbia, ki se je pridružila k nemškemu koncernu Lindstrom.

Iz tekstilne stroke je najzanimivejši mednarodni kartel izdelovalcev umetne svile.

Drugače je zelo zanimivo nasledovati pestrost mednarodnih gospodarskih kartelskih stvorov. Poleg zveze dekakega valgalnega trusta, ki mu je bil na čelu Ivar Kreuger in ki je upnik cele vrste velikih in manjših držav in ima radi tega monopol na vžigalnice v mnogih državah, je še nekaj manjših trustov te stroke.

Nekateri ti mednarodni stvorji imajo le poskusni značaj, kar vidimo najbolje na slučaju z mednarodnim sladkornim kartelom, o katerem se do danes še ne da reči, ali in kako bodočnost ga čaka.

Nekateri druge panoge so v stadiju pripravljalnih del, pogajanj in začasnih pogodb, tako kakor na primer cink kjer je bila med Nemčijo in belgijskimi producenti sprejeta v kartel še cinkova produkcija Angije, Nemčije, Skandinavije in Holandske, kar torej tvori res evropski kartel. Ta kartel regulira množico produkcije in se razteza tudi na sirovi cink.

Približno na istem temelju je bil ustanovljen ob udeležbi Nemčije, Angije, Italije, Avstrije in Holandske tudi mednarodni kartel tovarn avinčene beline.

Zelo zanimivo je, da je bil pod vodstvom Morganove skupine ustanovljen tudi diamantni kartel.

Mednarodnemu kartelu med se je posrečilo izločiti iz trgovine med vse one življe, ki so prekrševali njegove uredbe.

Enako so ustanovile tudi tovarne dušika svojo interesno skupino, iz katere naj bi se razvil trden mednarodni kartel.

V Švici regulira ne le notranje gospodarstvo, nego tudi izvoz urarski trust, kateremu pa je vztrajala v povojnih letih silna konkurenca v Nemčiji. Pred dvema letoma se je trustirala madžarska mlinarska industrija, ki teži za racionalizacijo produkcije — nekateri mlini so bili zaprti — in njeni glavni namen pa je popolno izločenje notranje konkurence z namenom poostritve dumpingakega izvoza.

V Kanadi je zveza majhnih kartelov za izvoz pšenice, takozvani kanadski pšenični pool, ki deluje že leta za združenjem vseh državnih pšeničnih in žitnih kartelov po celem svetu.

Znano je, da sta bili petrolejski družbi Standard Oil Co. in pa konkurenčna Dutch Oil Co. povzročiteljici že cele vrste vojn po Srednji in Južni Ameriki, ko se je šlo za nadvlado nad petrolejskimi vreli v posameznih državah.

To bi bil torej kratek pregled in karakterji, slika tega vsega, da bi naši čitatelji vsaj malo vedeli, s kakimi činitelji je treba računati v gospodarstvenem življenju.

Razumljivo je, da se tam, kjer je bil izveden napad, pojavlja tudi obramba. Zato je tudi več kakor razumljivo, ako napove kake določene interesne organizacije, zlasti pa združne organizacije, v mednarodnem merilu boj proti kartelom in ga dosledno izvajajo z ustanavljanjem proizvajalnih podjetij in z organizacijo nakupa sirovin v deželah producentov. Pa tudi oficelne korporacije, in to na primer Društvo narodov, kakor tudi posamezne vlade, se bavijo z zakonito ureditvijo kartelnega gospodarstva. Seveda pa so uspehi zaenkrat še popolnoma brezpomembni in brezplivni.

Koncentracija trustov, kartelov in koncernov, z eno besedo koncentracija kapitala napreduje od dne do dne. Na ta način so se znali kapitalistični producenti in podjetniki združiti proti gospodarstvenemu boju konzumentov, ki jih tvorijo predvsem pri teh delodajalcih uslužbeni delojemalci, v trdni in do podrobnosti izdelane in zgrajene mednarodne zveze. Proti tem zvezam bo uspela edino le protiorganizacija, seveda organizirana na še bolj mednarodnem temelju, in to organizacija mednarodnih konzumentov in mednarodnih delojemalcev — delavstva. Že ta mednarodni značaj kapitalistične organizacije ali delavstva, da se tudi ono mednarodno organizira in proti tem organizacijam tudi mednarodno bori. Kadar bo delavstvo celega sveta vsaj tako dobro razumelo pomen organizacije in zlasti pomen mednarodne organizacije kakor to razume njegovi delodajalci in podjetniki, tedaj bo na svetu zanj precej drugače kakor je. Delavstvo naj dobro prestudira in premisli ustroj kapitalizma, ki je poplavljen v tem-le članku in se naj po tem tudi ravna. — Cv. K.

Narodni mladinski list, najboljše mesečnik za slovensko mladino!

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Pravilna množina olja je od 1% do 2% zmešanega v suho zmeto mešanico. Da ga zmešamo pravilno množino, vzemimo en pajnt ali kvart olja na vsaki 98 funtov suhe mešanice in vse to dobro zmešamo pred krmljenjem. Napravimo take mešanice zmešane s oljem samo za dva tedna naenkrat, da se ne pokvari olje in zgubi učinkovitost. Zmešajmo olje najprej z manjšo množino mešanice in potem zmešajmo isto z drugo večjo množino. Olje moramo držati vedno dobro, neprodušno zamašeno v posodah.

Kakor sem že rekel, kadar so plaščani stari 3 tedne, jim pričnemo krmiti žitno mešanico. En del take mešanice na vsaki 9 delov suhe mlete mešanice. Dalje do 10 tednov počasi pomnožimo žitno mešanico, tako da ob 10 tednih dobivajo plaščani vsake mešanice polovico mlete in žitne. Nihdar pa ne smemo premeniti krmo kar naenkrat. Vse to moramo delati počasi in enakomerno, ne pa danes polno žitne krme, jutri pa malo. Glejmo, da lepo pomalo pomnožujemo.

Ako pa hočemo krmiti samo mletu mešanico, tedaj krmimo do 5 ali 6 tednov takole: mletu rmenne koruze 50 lb, drobnih otrobov ali mlete pšenice 18 lb, debelih otrobov (pšenčnih) 15 lb, meane moke ali ribje 8 lb, posušenega mleka v prahu 3 lb, zmetega kamna apnenca 3 lb, smetle alfalfa (listje nemake detelje) 2 lb, soli (kuhinske) 1 lb. Ta mešanica vsebuje 16,7% proteina.

To mešanico krmijo navadno val perutninarji, tako da je vedno na razpolago pred plaščani v plitvem koritu ves dan, kar pa jaz ne priporočam. Najbolje učinke imamo, če krmimo samo po 4-krat na dan, da se do sitga najedo. Komur se pa vidi ta metoda dobra, jo lahko uporablja.

Poleg suhe mešanice naj se krmil enkrat na dan s smeoeno mešanico, najbolje je s mlekom. Zmešana mora biti samo toliko, da se trdo sprime, ne pa prečista. Lahko tudi krmimo po 3. tednih 1-krat na dan s smeoeno mešanico in 2-krat na dan s žitno mešanico. Rečeno je, da iz suhe mešanice dobijo plaščani več anovi nego iz smeoene. Ne vem koliko je v tem resnice.

Paziti moramo, da krmimo take posode, da živali preveč krme ne rastrosijo in uničijo. Ako hočemo snižati ceno mešanice, lahko napravimo takole: napravimo mešanico št. 1 tako, da prikradamo 5 delov mleka in nadomeštimo "rolani šrotani" oves s mletim, ter pomnožimo mletu koruzo na 45 delov.

Kadar so plaščani stari krog 8 tednov, potem jim še lahko krmimo celo pšenico in zdrobljeno koruzo. Raat plaščancev pomnožimo, ako imamo na razpolago za plaščata kisló ali pa sladko mleko, dodatno k žitni mešanici in zeleni krmí. Vsako mleko je zelo priporočljivo, zmešano s suho mešanico, ampak, da ne napravimo prečisto.

Posebno skrb moramo imeti pri krmljenju mlade perutnine, ko je še odgojena toliko, da imamo še prebrano in odločeno za nesenje, to je med dvema in šestimi meseci. Peteline moramo ločiti od plāk kakor hitro dosežejo starost od 8 do 10 tednov, pri lahkih plemenih pa še primerno prej.

Dalje moramo še prebrati peteline za plemo iz skupine vsem najboljše in najmočnejše, ker ravno ob tem času najlažje spoznamo dobre živali za plemo. Ostale peteline pa lahko prodamo na trg za počenje, poleg onih težkih plemen. Ločena perutnina se mnogo bolje razvija in je zdravejša, kakor v skupini med nadležnimi petelinami. Tudi jo moramo boljše krmiti, da jo pravočasno pripravimo za nesenje.

Ako vidimo, da se nam ona perutnina, katero nameravamo odgojiti za nesenje prehitro razvija in odrasča, v takem slučaju ji moramo krmiti več zrnaté krme in manj mleka, da zmanjšamo na proteinih bogato krmo.

Če mlade kokoši (jarice) pričnejo prezgajati nestr, mogoče se z 4. ali 5. mesecem, ni dobro. Prvič, nesejo drobna jajca, drugič pa se ustavi rast do popolnega razvija. Take jarice, ki pričnejo prezgajati nestr, navadno

prestanejo z nesenjem kadar znesejo nekaj jajec in se pričnejo goliti ravno takrat, kadar so jajca najdražja. Najboljše je, da gledamo tako, da pričnejo jarice nestr krog 1. oktobra.

Odgovor

A. Z., Masontown, Pa.: Ko je bil vaš prašč kupljen in prinešen v vašo posost, mu je bila tudi hrana nenadoma premenjena, mogoče z dobre na slabo, ali pa iz slabe na dobro, ali pa še celo od mleka na drugo hrano. Valed tega se je bolezen že dolgo časa pomalem nabirala in tako se je tisto jutro pokazala, da je prašč padel in pričel cviliti, ker ga je prijel krč v prebavnih organih.

Mogoče ste mu krmlili preveč močnate hrane, ali pa še celo koruzo ali pa moko. Mladi živali takaka krma silno škoduje, ker nima še utrjenih prebavnih organov. Kadar se prične pokladati kakapnata krma, moramo biti previdni, da ne pričnemo krmiti preveč take krme ali pa da jo kar naenkrat pomnožimo in male na veliko.

Morda ga je napadel mrtvoud v prebavnih organih valed nepravilnega krmljenja. Praščki so zelo natančni pri krmljenju, nobena druga žival ne tako, posebno pa še mladi pujski. To bolezen povzročijo tudi pokvarjene kisle pomije, gnila korenjava krma, prevroča ali premrzla ječa itd. Dajte prašču piti otrobovno vodo, v katero ste dali po 2 ali 3 žlice "glubersa salt", po 4 dni zaporedoma.

(Koniec)

CEMU IMAMO HRBT?

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Življenje opre na drevesih je že bolj poploščilo život, napravilo ga je pa obenem tudi gibljivejšega. Praščji hrbet ima samo to nalogo, da varuje telo pred vremenskimi neugodnostmi, opreji hrbet pa mora dovoljevati tisoč gibov in obratov, da se žival lahko premika od veje do veje.

Mogočnega hrbita gorile ne spravi na tla noben rokoborec. Ni človeka, ki bi potisnil ta orjanska pleča na zemljo. Dorasli gorila bi pa celo Carneri, največjemu in najsilnejšemu boksaču, s lahkoto slomil tlinik. Ako bi Carnerov hrbet postavili poleg hrbita gorile, bi človekov hrbet po obsegu in sili daleč zaostajal za hrbitom gorile.

Divjak, ki hodi pokoncu, je dal hrbitu še večjo gibljivost in stalnost. Popotniki so opazovali, da ima hrbet šenske divjih plemen, ki nosi težka bremena in s njimi prehodi dolga pota v zelo kratkem času, zelo pravilne mere in čudovito gibljivost.

Tudi moderni človek si vrti hrbet, kakor janski človek, da s svojim hrbitom lovi zdravilne sončne žarke in podoba je, da bo pač to glavni namen "puščave človeškega telesa". — Zis.

RAZNE VESTI

Bivši pomorščak postal bandit

Boston. — Carman C. Hall, 26 let star, je pred leti služil v ameriški mornarici in preganjal Sandinove "bandite" v Nikaragvi. Po odpustitvi iz mornarice je šel med brezposelne, se seznanil z nekim dekletom in sta pričela živeti skupaj. Ker je ona zaslužila komaj za stanarino in sta bila oba v stiskah, se je bivši mornar Hall odločil za rop.

Napadel je nekega sadnega trgovca in bil pri tem smrtno obstreljen. Tako je bila končana njegova banditska kariera, izvirajoč iz revščine.

Voditelji električarjev porabili nad en milijon v šestih letih
New York. — Voditelji krajevne unije električarjev, proti katerim je skupina suspendiranih in kaznovanih članov vzela sodnijsko prepoved, so na sodišču priznali, da so v zadnjih šestih letih porabili v "organizacijske svrhe" nad en milijon dolarjev. Tožitelji so zahtevali pregled poslovnih knjig, čemur so se pa voditelji unije uprli.

Ta notranji spor bo unijo vsekakor močno zrahljal; da-li jo bo očistil korupcije in diktature, je drugo vprašanje.

Pogreb profesorja Mihaila Pokrovskija, vojnega zgodovinarja ruske revolucije, v Moskvi. Stalin (drugi na levi) in drugi sovjetski voditelji so šli za pogrebom.

Arnost Adamič:

Kota v plamenih

Iz cikla: Kota 428.

— ZAKAJ? ČEMU? ZADOSTI KLANJA!
Na koti zaregljajo strojnice in infaterijske
puške. Čuti jih je tatata-pokpokpokpokpok,
razločno kakor med požarom prasketanje gore-
čih tramov.

Enajst petdeset minut!
Se par minut in napadalne patrolje bodo
med žičnimi ovirami. Se deset minut in razlil
se bo val mesa po jarkih navzgor, k' juršu. Ta-
tata-pek-tatata-pek-pokpok! Granate, mine —
vjuvjuv — resk — žužuž-žu-žžžž — to je
bakana, orgija zločinskih ur, med tem ko pri-
tiskajo nevidni vijaki pošastno brezbrezno ste-
ni drugo k drugi. Na samo živo življenje
— Petersu se trese roka. Na potni dlan mu leži
ura — edin enakomerni utrip te noči. Z zobmi
je razgrizel egiptovsko cigareto. Med zobmi
drži odgrizek, na ustnih ima prilepjen ostane-
nek, s katerega srka dim. Kako prijetno ga
zbada ostri vonj v nosnici, že dogorela ciga-
reta v ustnic. Kakor balzam je ta bolečina,
ela. Medel odsev ogorka mežika na sekundni
kazalec, kamor strmi pekoč, od vročice zasol-
zen pogled. Steje ... Zdi se mu, da stoji na
plazu, ki drvi z njim vred v brezdanje ... Ste-
je sekunde:

Petindvajset, šestindvajset ... petdeset ...
devetindvajset. Zdaj je: Deset in štirindvajset
minut.

Le eno minuto časa in odločilo se bo nekaj.
Minuta je včasih nekončna. Večnost ...

Kaj ni zopet vzdihnilo od nekod? — Kurt! —
Iza! Ljubica moja!!
Dvaindvajset sekund ... Vaa goriška ravnica
se trese, bobni. In ... Saj prihaja, tiho,
bolestno in vseh krajev. Se ustavlja bifeče, to-
žeče, liki plahe ptice med vejami leščevja na
parobku smrekovega gozda! To je DOMOVNI-
NA ...

Trindvajset ... Trka na prsa. Kleči na ko-
lenih. Vabi domovna ... Štirindvajset ...
petindvajset ... Iz teme segajo v prošnjo pre-
lite roke. Izsesane grudi se belijo na črni ste-
ni, ki se ... petindvajset ... pomika ... šest-
indvajset ... nevdružno med življenje in smrt
teh tisočev. To so tisti tih, matematično na-
tančno izračunani vijaki, ki jih gonijo oroka-
vične roke, da se zde na površju gladke, spo-
daj so pa krvave od zločina ... sedemindvaj-
set ... se poslednji zavestni krik nazaj med
čelnjevo cvetje tega življenja.

Nikjer več utrujenosti. Ljudje pritiskajo
drug k drugemu. Vse stvari, ki so kedaj ločile
človeka od človeka se ničijo ... osemindvajset ...
vsi so sedaj enaki pred večnostjo, ne ve se
kdo je še zaznamovan s pepelom za to noč.
Prav tako. Zvezani s isto vrvo na splavu, ki
nosi njihovo življenje ... devetindvajset ...
v drhtenju oslabele roke grabijo za mrzli les
puške. Široko se razpijajo veke, da štrle očes-
na jabolka, v katerih trepetajo odsev nočne or-
gije. Kakšna pa kakšna svetla misel vzplapo-

lava, podhrteva v brezupno noč liki plamenček
dogorelih sveč na samotnem grobu. To je že
vedno utrinek tople, dobre misli, ki jo žejja
toplo te mile besede, objema, ki jo je groza
krvi, umora ... trideset ... že poslednji za-
strmijo obrzi v črno steno za seboj. Ah, da.
Saj je vendar kljub vsemu resnica ... enain-
trideset ... da ni nobene, prav nobene poti na-
zaj. Da nad njimi že vso večnost bobni, rolni
ogoni, sika in klesti železna toča. Pod čelade,
v tisto silo gmoto možganov, grabijo tokovi, se
sproščajo mirijade voltov ...

Dvaintrideset ...
"Petrovec! Če bi imel ostati kripelj — ubij
me, ubij me!"
Trindvajset ...
"Bom, Zika — in ti mene!"

Štirindvajset ... Potrgane so strune ...
Petindvajset ...
"Auf bika! Fantje naprej!" To je Burkelj.
Šestindvajset ... Človek se utaplja in zver
leze iz brloga. Zver, ki jo žejja krvi, umora.
Načrtila je šetine. Pripravljen je za naokok.
KRVI! KRVI! MNOGO KRVI! — To ni po-
gum. Ni junaštvo. Groza je. Brezmejna gro-
za, ki vidi zadnji izhod v goreči prehlji ... V
te usodne sekunde, brez konec in kraja, med
te na pol prihuljene postave, z očmi, ki krvavo
buljijo v svoj pekel, zarjavejo italijanske gra-
nate. Klestijo, kajti grozovi napad je treba
oslabiti, če ne zatreti v kail. Mesarijo, zavijajo
ravnice, kjer leži armada do blaznosti bližanih
ljudi, strašnih v svojem pričakovanju, trajoč
na verigi časa sredi pakla, v nove oblake dima.
Kosi železa javkajo vaspovsod kakor bi se bro-
nasti zvon razlital v hipu, ko je bil njegov glas
največkratnejši, in mali kosi se trepetajo v za-
držani melodiji divje razkopavajoč zemljo.
Pofrtotavajo mrtvaškim pticem podobno in se
grizejo v meso. Dušijo krike ranjenih in umi-
rajotih, v smrt posekanth. Vroče puhajo raz-
strelbe ... To ni več Petrovec, Burkelj, Ko-
vač, mož ta ali oni. To je živ, v eno strnjen
plaz mesa, ki se zdajci premakne in leze skozi
jarko gori k strelni črti.

V dim se utaplja. Strojnice klepečejo ...
Ročne bombe ...

Ura je deset in petindvajset minut ...
Udarne patrolje po pet mož, oborožene s
strojnico, ročnimi bombami, škarkami za reza-
nje žice in pliniskimi maskami, se poženejo iz
kavern čez zakope in začno po dobro premišlje-
nem in uveličanem načrtu prodirati ...

Pred par tedni so dobili možje udarnih čet,
ki so se vezale v St. Petru pri Postojni, do
vseh potankosti izgotovljen načrt bojnega od-
seka Fajti-hrib-Bilje. V kratkem času so po
tem načrtu zasamovali, a na važnih mestih
docela izgotovili oba zakopa: lastnega in so-
vražnikovega. Potem so začeli z udarnimi va-
jami.

(Dolje prihodnja.)

človek na svetu. Preživljal je
svoje dni, zroč ameje na mucke.
Nekaj tednov je bilo to zelo za-
bavno. Toda potem?

Prišel je dan, ko se je mami
zadelo primerno odstaviti jih.
Neke noči jih je pa celo zapusti-
la. — No, otročki moji! Zobe
in krempeljčke imate. Pregrizi-
te se skozi življenje.

Gospod župnik je imel težke
skrbí. Kako preživljati te mu-
cke? Treba je bilo mesa in kru-
ha. Je imel obsega dovolj za-
se? Ne, mnogo premalo. V
Saint-Cruspetu ne obogatijo. Po-
nudil je mucke sosedom. Nihte
jih ni hotel. Vsaka hiša je imela
svojo mačko.

— Bože moj, svetuj mi, kaj
storiti, — je govoril župnik sam
pri sebi. — Ti si dovolil, da so
prišle na svet, zato gotovo nočeš,
da bi poginile. Kaj mi je stori-
ti, da jih rešim?

V velikonočnem tednu mu je
šinila v glavo srečna misel. Ka-
kor vsako leto je prišlo deset ali
dvajset župljanov za veliko noč
k spovedi.

Med spovedjo jih je ogledoval
in primerjal, da bi odkril naj-
boljše, najplemenitejše. In pe-
tim spokornicam je dejal, ko so
se spovedale svojih grehov: —
Za pokoro zmolite "Češeno Ma-
rijo" ... Potem pa pridite v za-
kristijo in vzemite eno mucko,
ki je zelo ljubka in ki vam pol-
ovi vse mli ... Saj je ne boste
ubili, kajne da ne? Skrbeli bo-
ste za njo, je-li? Pojdite v bož-
jem imenu.

In tako je gospod župnik iz
Saint-Cruspet ...

Gorjel! O tam se je začelo
sušljati po fari in to pot ga je
nekdo zadel. Sporočili so to ško-
fu, povedali so mu vse, tudi o
mački na prižnici in o muckah v
jaslicah. Zadeva je bila resna.
Kaj neki poreče na to škof?

Kmalu potem, med duhovni-
mi vajami, ko se duhovniki na-
vadno med seboj spovedujejo,
je škof poklical župnika Peyro-
ta in mu dejal strogo:

— Ste že bili pri spovedi?

— Še ne, prevzvišeni.

— No, dobro, pojdiva. Jaz
sam vas spovem.

Bolj mrtev nego živ je župnik
pokleknil k spovednici. Našel je
vse te uboge grehe vsakega žup-
nika in mu dejal strogo:
— Ste že bili pri spovedi?
— Še ne, prevzvišeni.
— No, dobro, pojdiva. Jaz
sam vas spovem.

Bolj mrtev nego živ je župnik
pokleknil k spovednici. Našel je
vse te uboge grehe vsakega žup-
nika in mu dejal strogo:

Luigi Lucatelli:
ODPUŠČANJE

Donna Paoletta je umirala. A
umirala je tako, kakor je žive-
la, obdana z udobstvom in lju-
bezirjo, srkajoč smrt v majhnih
duških. Imela je v vsem sprečo:
mož, ki je živel vedno samo za
njo, ugane že vnaprej vsako nje-
no željo, ji mehko postilja živ-
ljenjsko pot, jo obožuje z než-
nostjo tistih, ki znajo zatreti
svoj lastni jaz in v nobenem tre-
nutku življenja ne pozabijo ni-
ti na poljub, niti na hladko be-
sedo, niti na najmanjšo pozor-
nost.

Njegova žena je umirala po-
mirjeno, tiho in brez bolečin.
Smrt je obklesala novo obleko, ko
se je napotila po njo in sam bog
je pihal skozi odprto okno v rit-
mičnih valovih kakor dih meh-
ko, svečo sapico, da bi donna Pa-
oletta lažje zatislila oči.

Bolest rodbine ni amela pro-
dreti do nje: otroci, služinčad in
mož so plakali v sosednjih sobah;
če je pa kdo prišel v njeno sobo,
se je premagal in držal na smeh,
tako kruto se jim je delo moliti
globok mir blažene žene.

Prišel je spovednik. Paoletta
mu je našla vse svoje grehe.
Bilo jih je zares malo. Vedno je
spostovala svoje bližnje, ljubila
otroke in ravnila lepo s služin-
čadjo. Samo enkrat je odpustila
predrno služkinjo, ki se je dala
zapeljati njenemu sinu, toda po-
darila ji je za to sto lir, kar se
ne pripeti vsak dan. In duhovni
oče je dejal: to ni greh, temveč
dobro delo.

Vedno je delala ljudem dobro
in bila pokroviteljica treh do-
brodelnih zavodov.

Toda natejti greh je prišel na
vrsto zadnji. Sam duhovni oče
se ga ni nadejal in sklonil je gla-

vo: ... Zares? ... a s kom?

Ime je utonilo v globokem
vzdihu.

— In vaš mož tega nikoli ni
zvedel?

— Nikoli!

Duhovni oče se je malo zami-
slil, potem pa je dejal:

— Potrebno je njegovo odpu-
ščanje, sicer vam ne morem da-
ti odveze.

Žena je povesla oči in srce jo
je zabolelo. To je pomenilo veli-
ko samozatajevanje, nepopiano
mučen trenutek. Toda če srečno
premaga še to zadnjo oviro, se
preseli na oni svet kakor v mor-
je svetlobe.

— Pa naj bo! — je zašepeta-
la s težkim srcem.

In dala je poklicati moža.

Njen mož je bil dobro rejen,
dobrodušnega obraza. Imel je s
krvjo zalite oči in roke so se mu
tresele.

In Paoletta, držeč ga za roko
in govoreč mu s pojemajočim
glasom umirajočih, mu je odkri-
to povedala, kako in kdaj se je
bilo zgodilo. Možu je bilo ko da
ga je zadela strela iz jasnega.
Zdelo se mu je, da mu trgajo
srce z razbeljenimi kleščami. Z
zobmi je aklepal, v oči se mu
je stemnilo in končno je bridko
zaplakal.

— Toda zakaj ... je šepetal
solznih oči ... zakaj mi tega ni-
si povedala? ... Zakaj si mi vze-
la lužijo? ... Zakaj mi naštr-
ljaš še boleč? Grdo je, da si se
tako daleč spozabila, osramotila
si me in nobena kazen te ni za-
dela. Mar ti to ni zadostalo?

— Ne, — je odgovorila slad-
ko. Če mi ne odpustiš, ne bom
mogla v miru umreti. Ne prišla
bi v nebesa, če bi mi ta greh ne
bil odpuščen. Mi odpustiš?

Prikimal je. Seveda ji je opu-
stil, toda njegovo življenje je bi-
lo uničeno, omadeževano, teh par
mirnih trenutkov umirajoč je
plačal z mukami vse svoje bo-
dočnosti.

In vendar — ko je odgovoril,
da ji odpusti, sta se spogledala
žena in duhovni oče z izrazom
nebeške blaženosti. Dobil je od-
vezo. Smehljaj nepopisne sreče
ji je zaigral na obrazu, dočim so
se polne uboge oči nesrečnega
moža z neizmerno težko žalostjo,
podobno valu, ki se privlači iz
močvirja.

In Paoletta je umrla. Odšla je
v raj prvega razreda, z ogreval-
nikom in baržunasto blaznico
pod nogami.

Njen mož je plačal vstopnico.

ŽRTVUJEMO

8-tednevno staro popolno hišno opravo:
francoska jedilna soba \$80; šifana
francoska orientalna preproga in a-
meriško orientalna \$25; spalna ore-
hova oprema in benelško ogledalo
\$60, krasna, italijanska resanja je-
dilna miza oprava \$65 — vse skupaj
je vredno \$375; 5 kosov umjetnih
stolov za snitki \$15; Coxwell stol
\$15; električni pometač \$10. Proda se
vsek kos posebej ali pa vse skupaj za
\$337.00. Proda se tudi Grand piano,
radio itd. Mi plačamo prevoznino.
Ogledate se na: 5259 Washington Blvd.,
north of Madison. Tel. Austin 3083.
Chicago, Ill. (Adv.)

Črnogorski humor

Dva topa

V začetku svetovne vojne je
prišel črnogorski vojni minister
Mitar Martinović k kralju Niko-
li in ga vprašal:

— Gospodar, ali naj potegne-
me vse topove na Lovčen?

— Mitre, kar potegni oba.

Pravilni hotel potrditi

Prišli so češki Sokoli v Črno
goro. Ko so jih Podgoričani za-
gledali, se jim je zahotelo usta-
noviti sokolsko društvo. Takoj
so sestavili pravila in jih pred-
ložili vojvodi Lakiću Vojvodiču
kot najvišjemu političnemu u-
radniku. Vojvoda jih je pa od-
klonil in ni hotel povedati, za-
kaj. Prišel je knez Nikola v Kru-
pino pri Podgorici in na pritožbo
Podgoričanov je pozval vojvodo
Lakića, naj mu pojasni, zakaj ni
hotel potrditi sokolskih pravil.

— Kaj? Lastnoročno naj po-
trdim tem falotom, da so soko-
li? Kaj pa poret Piperi, Bjelo-
pavlič in druge junaške črno-
gorške rodbine? Če bi si nadeli
ime kavke ali vrane, bi jim še
podpisal pravila, tako pa iz te
moke ne bo kruha.

NA PRODAJ JE

opremljena grocerijska prodajal-
na po zmerni ceni. Ogledate se
osebno na: 1821 S. Plak St., Chi-
cago, Ill. — (Adv.)

TRINERJEVO
GRENO VINO

prosti sapiti, slabostjo spiti, glav-
bole, izgubi spanja. V vsaki lekarni.

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in
prišteje eden, dva ali tri štane iz ene družine in iz enega naročnika k eni
naročnici. List Prosveta štane za vas enako, za štane ali neštane \$6.00 za
eno leto naročimo. Ker pa štane še plačajo pri naročniku \$1.20 za tednik,
se jim to prišteje k naročnici. Mi prištevamo enega, dva ali tri štane iz
ene družine k eni naročnici. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list pre-
drag za štane S. N. P. J. List Prosveta je vsek lastna in gotovo je
skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad štali list vsak dan. Torej sedaj imate
priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00 Za Čslovo in Chicago je.....\$7.50

1 tednik in.....4.80 1 tednik in.....6.30

2 tednika in.....3.60 2 tednika in.....5.10

3 tednika in.....2.40 3 tednika in.....3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money
Order v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vasa lastina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenasa biti član SNPJ,
ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode
moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik
Prosveto, to takoj nasamiti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično
vasto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo sniti
datum za to vasto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnico za list Prosveto vasto \$.....

Ime..... Čl. društva M.....

Naslov.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnici od sledečih članov moje
družine:

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

Ime..... Čl. društva M.....

MAČJA MAŠA

Saint-Cruspet je bila prva fa-
ra župnika Peyrota. Ni bil po-
seben ponosen na to. Saint-
Cruspet, kraj s 314 prebivalci,
ležeč v območju tovarniškega
mesta, je bil kot fara menda
najslabši na svetu. Pri veliki
nedeljski maši ni bilo nikoli niti
12 vernikov; ob delavnikih pa
sploh nihče ni prišel k maši.
Župnik bi se bil najraje kar zjo-
kal. Kako je mogel v tej praz-
ni cerkvi izgovarjati: Dominus
vobiscum ... Orate, fratres ...
Ite missa est ... kar pomeni:
Gospod z vami ... Molite bratje
... Pojdite, maša je končana.
— Ali ni bila to ironija? Go-
spod župnik je bil neizrečeno
nesrečen, da je postal pastir v
ovčarni brez ovčic.

Toda nekega deževnega zim-
skega dne je bil presenečen: ne-
kdo je prišel k maši. Ah, ne, no-
ben vernik, temveč mačka, veli-
ka, rjava mačka, ki je sedla na
pručico, zamrla in zapredla,
da jo je bilo veselje poslušati.

Prva misel župnika in glavne-
ga ministranta je bila spoditi
nepovabljenega gosta iz cerkve.
Toda župnik Peyrot je imel ze-
lo rad živali. Sicer pa ni bil po-
vsem nezadovoljen s tem, da je
imel vsaj enega gosta pri maši.
Kaj ni dejal vs. Francišek: Mo-
ji bratje so ptiči? Gospod žu-
pnik iz Saint Cruspet je pa la-
hko mislil: Moje sestre so mačke.
In zato velike muce ni spodil iz
cerkve.

A čez nekaj dni ni bila več sa-
mo ena mačka, temveč dve, ki ju
je opazil župnik v cerkvi. Se ne-
kaj dni in bile so že tri.

— Kaj pomeni to? — se je
vpraševal župnik. — Aha, žito
poljskega čuvaja.

V istem posloppju, kakor cer-
kev, je bila namreč tudi stara
šolska soba, v kateri je smel
imeti čuvaj spravljeno žito, ker
so bila tla v njegovi bajti gnila.

In tako so sille miši v cerkev,
ker jim je dišala pšenica, koru-
za in grah. Zato je bilo tudi
mačk vedno več v cerkvi.

— Že dobro, naj izpolnjujejo
svojo nalogo dobrih lovcev, —
si je mislil župnik.

On, on je pa tudi izpolnjeval
svoje dolžnosti. Ne da bi ga mo-
tilo je maševal med čuječimi
mačkami, ki so večkrat skakale
k luknji v lesenih obojih, ker so
slišale tam gloadenje miši. In
maša je postala nekaj čudnega,
kajti ministrant se je zanimal
za početje mačk in moral jih je
krotiti, kolikor se je dalo.

— Dominus vobiscum, — je
zadonel po cerkvi iz župniko-
vih ust.

— Kaaa ... kaaa ... Et cum
spiritu